

Redacția și Administrația:

Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un numar 10 fileri.

ADEVĚRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane
Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru străinătate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dollar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

Redactata de un comitet.

Apare in prima Vineri dupa 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

„Adevărul“ și „Glasul Poporului“

costă pe an: Pentru Austro-Ungaria 2 coroane. Pentru străinătate 3 coroane iar pentru America 1 dolar (5 coroane).

Banii sunt a se trimitte la adresa: „Adevărul, Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Atențiune!

In mai multe rânduri, am fost tras atențiunea tovarășilor noștri, cari au încasat abonamente la foile noastre, ca în cel mai scurt timp să trimită banii administrației noastre, ca să nu avem neplăceri cu acei tovarăși cari și-au plătit abonamentul încrezuților noștri, cari nu-și cunosc chemarea de muncitori conștienți.

Deci mai odată, rugăm pe toți acei tovarăși, cari au încasat abonamente și cari sunt în restanță cu abonamentul, ca în cel mai scurt timp să-și împlinescă datorițele.

1 August sau 1 Ianuarie?

Număr de număr lansăm, câte-un mic apel în chesia foaiei săptămânale, însă tovarășii noștri, sunt cam nepăsători. Nu mai e de stat pe gânduri, că se apropie termenul ca una din foile noastre, cu data de 1 August să apară ca foaie săptămânală și politică. Însă în caz contrar, dacă la nici un caz nu putem ca să ne ajungem țanța dorită, să aducem acei 500 de abonați ce ne mai lipsește, cu toate că dela 1-iu Maiu încoace am ajuns la un rezultat frumos, vom fi siliți ca chestia foaiei săptămânale s'o amânăm pe ziua de 1 Ianuarie 1911.

Dar pentru aceea nu trebuie să ne perdem speranța, să poate și mai iute și se poate că chiar și la 1 August să apară una din foile noastre, ca foaie săptămânală. Asta depinde dela conștiința și agitația ce-o vor face tovarășii noștri în interesul foilor noastre muncitorești.

Datorință avem de-a agita în interesul lor unul ca și altul. Îndecosebi datorința cea mai mare pentru câștigarea de noi abonați, o au comitetele secțiunilor noastre românești.

Acum rămâne întrebarea, pe când vom putea realiza chestia foii săptămânale, pe 1 August sau pe 1 Ianuarie 1911, sau mai degrabă?

Dacă cu toții vom munci, dacă cu toții vom agita din răspuțeri fără osteneală, atunci nu credem, că această chestie o să rămână nerealizată.

Mai cu seamă când știm și simțim marea lipsă a unei foii săptămânale, atunci nu mai e de stat pe gânduri, ci trebuie să ne punem pe muncă.

Să nu rămână o casă sau colibă românească din care să lipsească foile noastre. Să nu fie un muncitor industriaș sau agrar pe care să nu-l facem să aboneze foile partidului socialdemocrat din Ungaria, ce apar în limba română „Adevărul“ sau „Glasul Poporului“.

Să arătăm și să le spunem tovarășilor muncitori români, azi încă inconștienți de marea lor chemare, că ce va să zică presa socialdemocrată.

Să le spunem, că această presă e redactată și scrisă în stil popular, tot numai de muncitori, ci nu de domni. Muncitorul dorește cultura și înaintarea muncitorimeii române.

Precum foile partidului socialdemocrat „Adevărul“ și „Glasul Poporului“ sunt unicele foi, pe cari nu le pot cumpăra domni să țină cu ei, decât aceste foi serie dărea poporului, îi arată poporului calea cea dreaptă, pe care trebuie să meargă de aici înainte, spre cucerirea tuturor drepturilor ce li-se cuvin de oameni și cetățeni ai acestei țări. Li arată poporului calea ce duce spre un traiu mai fericit, mai bun și mai omenesc. Afară de astea aceste foi combat aspru nedreptățile și fărădelegile ce le comit guvernele, autoritățile etc. față de poporul muncitor român. Precum aceste foi combat aspru clericalismul care e sluga guvernelor și care caută cu tot prețul de-a întuneca mințile poporului.

Cu un cuvânt în aceste foi e scrisă dreptatea, adevărul și cultura.

Rămânem deci cu speranța, că tovarășii din provincie și-or împlini datorința de muncitori conștienți.

Devisa să ne fie: Pe muncă, spre realizarea idealului și spre edarea foii săptămânale și politice! Trăiască „Adevărul“! Trăiască „Glasul Poporului“!

Cu frățietate

Comitetul regnicolar român.

Cum au răpit votul universal?

Cu câtă nerăbdare au așteptat întreg poporul care lăncezește în mizeria ce-l înconjoară, deschiderea unui drum mai bun și pentru el, adecă introducerea mult amintitului și promisului: drept de vot universal, egal și secret.

Și cât drept a avut sârmanul popor să aștepte — și încă în termeni apropiați — introducerea acestei reforme atunci când: atâți bărbați politici, pe cuvântul de onoare și-au luat obligământul, căci vor lupta pentru îndeplinirea cerinței poporului; când partide întregi și puternice, l'au avut în program și-au dus luptă pentru cucerirea lui; când un partid a devenit majoritate și a luat guvernarea țării în mână numai prin mijlocul acesta, că va introduce votul universal; și atunci când însuși regele, în Mesagiul de Tron, și-a spus cuvântul, că reforma electorală este o cerință necesară și de neînălțurat; atunci poate să mai încapă îndoiială, că reforma dreptului de vot nu va fi schimbată din cum iese ia astăzi și va fi introdusă după obligământul care și l'au luat față de popor, toți acei factori, cari sunt în chestie.

Poate un om ca să pună la îndoială cuvântul unui cap încoronat, — ceea-ce este o insultă — că nu are să se ție, și că nu va fi îndeplinit?

Și poate un om să creadă, că toate aceste vor rămânea vorbe goale și va triumfa fapta egoismului, răpirea votului universal, egal, direct și secret?

Cu toate acestea, lucrurile așa s'au petrecut, vorbele au rămas vorbe, iarăși massa întreagă, a poporului muncitor au căzut prada batjocurei reprezentanților lor.

Tot obligământul acesta și toată tactica aceasta, nu a fost altceva decât, apucătura rafinată a magnaților, a feudalismului conservator, care voiește să-și susție și pe mai departe domnia și stăpânirea privilegiilor de cari profită. Feudalii și-au recunoscut de mult slăbiciunea politiceii lor, iar neputința de-a mai merge pe calea lor înainte, era de neînălțurat, și o reformă se impune.

Însă pentru iei, reforma electorală democratică înseamnă perderea privilegiilor (drepturi mari), de cari profită astăzi, înseamnă nimicirea parlamentului de clasă și introducerea masei poporului în conducerea țării, alcătuirea parlamentului popular.

Oligarchia feudală văzută în preajma unei crize atât de amenințătoare au recurs la toate mijloacele ce le-a stat în putință pentru a împedeca forța de afară, poporul, care în continuu să luptă pentru cucerirea drepturilor sale din mâna feudalilor conservatori. Față de aceasta nu s'au sfii magnații noștri să întrebuinteze cele mai josnice și cele mai barbare apucături și arme. Șarlateniile minciunilor, teroarea, prigonirile cari le-au întrebuintat clasa domnitoare în trecut și în prezent, cu ocazia alegerilor, pentru apăsarea poporului muncitor și în special a muncitorilor organizați, cari vecinici sunt prigoniti, sunt documentele cari ne arată fățiș, că clasa domnitoare nu că nu va introduce votul universal, egal și secret nici acum, dar hotărât voesc să-și susție domnia lor absolută și răpirea lui hotărâtă.

Însă muncitorimea numai poate privi și aștepta dela bunavoința lor nimic, ci trebuie să-și încordeze toate puterile, ca astfel să-și cucerească drepturile cuvenite. Pășirea energetică a clasei domnitoare care a făcut-o în schimbarea din urmă a evenimentelor politice, muncitorimea poate să-i servească și de-un bine. Concentrarea tuturor acelor cari sunt dușmani votului universal în partidul muncelui, ieste icoana cea mai curată în fața poporului, căci dela cine ce poate să aștepte. Tot pășirea aceasta energetică a partidului muncelui în frunte cu Tisza, ne-au dat o ligă care luptă hotărât pentru cucerirea dreptului de vot universal, egal și secret, și a determinat partidul lui Justh, ca prin conferința de partid, să-și înscrie în program pretinderea cea mai nemărginită a dreptului de vot. Ce luptători suntem acum pentru cucerirea votului universal și afară de partidul socialdemocrat, o ligă și partidul cel mic dar destul de puternic a lui Justh (dacă-și va susține hotărârea) iar ceilalți nu au însemnătate, dar ce puternici suntem acum, că mergem pe o cale curată și hotărâtă, care arată drumul adevărat, care duce la cucerirea dreptului de vot universal, direct, secret și după comune.

RĚVAȘ.

Situația politică.

Asupra situației politice foarte puțin avem de scris. Parlamentul dela deschidere, ține încontinuu ședințe, cari n'au nici o însemnătate mai mare. La ședințe nu cam vin deputații. De oare ce-s călduri mari, și-i prinde lenea. Mandatu-l are, la ședințele parlamentare nu-s tocmai siliți să meargă. Ori ar merge, sau că n'ar merge e tot un drac, pe seama poporului și așa n'are să facă nimic.

Până acum în ședințele camerei se continuă răspunsurile la Mesagiul de Tron, a tuturor partidelor parlamentare, cari sunt fără de nici un temei, te prinde somnul lângă ele.

Însă în ședința de Marți a camerei, a luat cuvântul și Ștefan Tisza, care s'a ocupat cu chestia naționalităților, și îndeosebi Românilor se adresa, — spunând — căci cu o astfel de politică fișcălească și poască, n'au să ajungă la nici un rezultat, n'au să câștige pentru popor nici un drept. (Are drept Tisza, însă nici atunci nu vor câștiga drepturi pe seama poporului, dacă vor continua politica guvernamentală. Red.)

Apoi mai spune, că Românii să figureze ca români moderați, patrioți, și nu ca partid român, care are cu totul alte intenții de cum ar pretinde țara, vorba deschilinare să nu fie între politica și simțul maghiar și român, decât aceea, că vorbesc limba românească.

C'un cuvânt Tisza a ținut o vorbire de cortezie, pentru a înșela pe români să fie pe partea guvernamentală.

Nu-i vorbă și până acum dintre români, sunt renegați destui și după vorbirea lui Tisza s'or mai face.

Lipsă de convingere! Călătorii după ciolan!

25 de mii de muncitori în fer și metal, stau în fața exchiderii.

Poate, că până în momentul, când foaia noastră o să ajungă în mâna cetitorului, muncitorimea budapestei se va pomeni cu o astfel de senzație, de care nu s'a mai pomenit în istoria luptelor industriale din Ungaria.

Comitetul sindicatului fabricantilor în fer și metal, în ședința de Luni, au adus hotă-

rârea, ca toate acele fabrici, cari se țin în cadrele sindicatului să-și exchidă muncitorii. Însă timpul hotărât îl țin în secret, dar n'are să dureze mult, și o să cunoaștem rezultatul.

La caz de exchiderea va fi generală, atunci 25 de mii de muncitori în fer și metal vor trebui să părăsească fabricile, și vor sta în fața unei grozave mizerii, împreună cu familiile lor. Al căror număr s'ar ridica laolaltă 80—100 de mii de suflete, fără câștig și fără pâne.

Și acest fapt bestial al fabricantilor maghiari îl fac pentru o fabrică germană, Sangerhausen, care își are fioc și în Budapesta, a cărei 21 de muncitori metalurgiști, înainte cu o lună a cerut dela direcțiune vre-o câțiva fileri îmbunătățire, pe care ia respins, în urma căreia, muncitorii s'au pus în grevă.

Direcțiunea a crezut, că o să găsească spărgători de grevă, — însă durere — n'au găsit, și astfel s'a întors la sindicatul fabricantilor, care atunci a declarat solidaritatea internațională, în urma căreia acum, pentru o fabrică germană, o trebui să sufere mizerie vre-o 100 de mii de suflete.

Trece-va și asta, însă fără răsplătire nu vor rămânea.

Munca, totuși o să nvingă!

Naționaliștii români și Grewa tipografilor!

I.

Motto: „Buctarea la alegeri a partidului național, mai mult se poate mulțumi grevei tipografilor, și îndeosebi lipsa de simț național a tipografilor români“.

Iorga, Lupta, Tribuna etc.

Cam astea le trimbiță aproape toate foile naționale românești în frunte cu marele lor „apostol“ Iorga, care încă s'a pus să scrie în trimbița sa plină de spanacuri șoviniste dela Valenii de munte „Neamul Românesc“.

Pe cât îl țin de învățat pe acest Iorga, naționaliștii noștri, pe atât de primitiv în știință și politică îl ținem noi socialiștii. Și toată dreptatea o avem. Mai cu seamă când un astfel de spanac cum e și „motto“

II.

Motto: Ocrotire mai intensivă, pentru apărarea muncitorimei române de exploatare.“

Programul național.

Acesta-i punctul 16 din programul național. Acum de aici în jos nu ne mai privește nici dl Iorga, nici care e cauza nimicirii mandatelor, ci ne interesează propagarea propagandistă națională, care ca firmă și-a luat în program un astfel de punct democratic cum e și motto doi. Nu-i vorbă ne-am mai ocupat cu acest punct democrat printr'o serie de articole, ca răspuns unui articol scris în Lupta de dl Vasilie Lucașiu, arătându-l ca un adevărat nimic, pus pe hârtie, cu care se scoată ochii muncitorimei române, că doar și „noi suntem socialiști“!

Când pică frunza! . . .

De Aurel Cristea.

In puterea verei, sau amărăciunea unui bolnav.

Se apropie timpul când frunza o să pice. Și cât de mult mă muștră gândul, la timpul vijeliei de toamnă, când șueratul vântului mă îngrozește, când privesc în cimitire la morminte și la cruci, și când știu, că mulți ca mine, cari ar fi mai avut viață de trăit, din cauza lipsei materiale, neputând ajunge la ajutor medical, la medicamente, — zac astăzi sub glij.

E înfiorător să te gândești cu deamănuntul, la acei morminți pustii.

Pustiu mi-e totul. Chiar și viața. Trăesc însă cu speranță — ca ori-care proletar.

Frumoasă e speranța proletarului. Speranța în viitor. Dar feroasă viața — viața din prezent.

Cătunul lui, bordeiul lui, e plin de boli, de suferințe, chinuri, dureri și strigăte spre ceruri, dela cari, parc'ar aștepta salvare, însă totul e 'nzadar — nu e îndurare.

Las' la o parte ceruri și speranță, și-ți ajută singur, că ești om. Nu aștepta mila cerului, căci grabnic ajungi sub glij, nu trăi cu speranța viitorului, în neagra mizerie a prezentului, căci când pică frunza — viața-ți incetează.

— Ce te muștră fiule? — întrebă măicuța!

— Boala! Boala proletară!

— Ce va să zică boala proletară?

— Nu ști?

— Nu!

— Boala de plumâni! Cea mai periculoasă boală. Care seceră mai mult vieți muncitorești. La noi în Ungaria circa 100 de mii de suflete omenști per anual de această boală.

— Dar tu fiule nu ești bolnav de această boală!

— Ba da! Au nu vezi cum mă înecă tusa, cum mă lupt să capăt aer, zi de zi devin ca un schelet! (Slab pân' la oase.)

— Dar unde-ai căpătat această boală periculoasă?

— La muncă, în fabrici și ateliere. Acolo am căpătat-o. În puteri să muncești ani de-a rândul, de unde lipsește igiena, pentru-că fabricanții nu se interesează de sănătatea și viața muncitorului, dar mai puțin statul a cărui chemare ar fi ca să viziteze atelierele periculoase sănătăței muncitorului, să nu permită ca să se lucre în ele, să constrângă pe patroni a-și zidi ateliere igienice. În al doilea rând, muncă multă, plată puțină, din care nu se ajunge pentru un traiu mai bun, mai omenesc. Iată astea contribuie mai mult la infiltrarea boalei de plumâni.

— Fost-ai la medic?

— Am fost!

— Ce ți-a spus?

— Multe mi-a spus, din cari nu pot împlini, una. Mi-a spus să mă las de meserie, că-i periculoasă pentru mine. Ce să încep? Mi-a mai recomandat Sanator, schimbare

de mai sus, scrie un „apostol“ un „mare învățat“ al neamului românesc, cum e și Iorga.

Însă ce e mai interesant, că dacă un „apostol“ scrie prostii, foile naționaliste românești acele prostii le ia de cumintenie și le publică. C'un cuvânt: Maimuță-rie.

Și de data asta nu se putea altfel, „ștuduritul“ Iorga ca să arate, că el e mai cuminte ca ceilalți descreeați naționaliști, să apucă și pune vina pe greva tipografilor și îndeosebi pe lucrătorii tipografi români, cari din cauza lipsei de simț național, s'au pus în grevă, care grevă a cauzat apoi buctarea mandatelor naționaliste. Curată „cumintenie apostolească“.

Și această „cumintenie apostolească“, o publică foile naționaliste din Ungaria. Da! Da! Ce spune Iorga-i drept! Mandatele ni le-a nimicit tipografi români, cu greva lor, că nu ne-a apărut foile.

Nu-i vorbă, ori-ce vinovat trebuie să se apere cu ceva, și tocmai bine c'a venit Iorga c'o prostie, pe care noi o putem lua ca „cumintenie“.

Da dlor și dle Iorga! Nu greva tipografilor va cauzat nimicirea mandatelor ci: Specula și neînțelegerea ce-a existat între D-Voastră.

Grewa se putea înabuși cu 2 coroane îmbunătățire la săptămână lucrătorilor tipografi, în urma căreia vă apărea foile. Astea corespund adevărului și nu spanacurile D-Voastră.

După astea minunat de bine se potrivește al doilea „motto“ — unde dai și unde creapă!

de aer, îndeosebi clima Italiei, că atunci am să mă fac bine. De unde bani? Iată, singur vezi, cum de viu întri în mormânt. Sărmane proletare! tu muncești zi și noapte, în geruri și călduri, te trec sudori de sânge, suferi și chinuiești, și în urma tuturor acestor lucruri, ești răsplătit cu-o — moarte timpurie.

— Dar las' acuma proletarii și te gândește la tine însuși și la copii, să scapi de această boală. Cred, că mai e speranță!

— Nu! Numai am speranță la viață. Însă pe proletari nu pot să-i las, să nu-i amintesc, căci o soarte am cu ei împreună, exploatați și omorâți suntem de capital. E îngrozitor să-ți aștepti sfârșitul vieții, în timpul toamnei — când pică frunza!

— De ce tocmai când pică frunza?

— De oare-ce această boală, cam de regulă atunci își seceră victimele. Sau primăvara, când incolțește mugurul.

— Dragul mamii, după-cum văd, voi cu zile muriți! M'au îngrozit cuvintele tale dela început.

— Te-au îngrozit? Dar pe mine! Care stau cu'n picior în groapă cu celalalt afară. Om, în vâsta cea mai frumoasă, după 30 de ani de viață să te prăpădești, devenind victima capitalului, și-a boalei proletare.

Privind măicuța înspre pământ, cu ochii plini de lacrimi, gândindu-se la al seu fiu, ce astăzi-mâncă piere. Viață este încă 'n el, dar boala proletară, nu-l mai lasă între cei vii, — și-l bagă în cîntirim. De-odată începe a tresări: Ah fiule! Ce te doare?

Insă de data asta, cu ocaziunea grevei tipografilor, însuși propagatorii acestui punct — îl nimicesc.

Se vedem numai: Unde dau și unde creapă?

Punctul acesta e propagat de naționaliștii români. De acei naționaliști, în a căror proprietate stau tipografiile românești. Așadar dlor sunt cei chemați, ca să „apere muncitorimea română de exploatare”. Insă contrarul se face: Naționaliștii „exploatează muncitorimea română”. În serviciul instituțiilor naționale nu stau nici muncitori cizmași, nici lemnari, nici lăcătuși, decât singuri tipografii. Și acum tocmai acei tipografi, cari lucrează în tipografiile naționale românești, au cerut în urma scumpetei traiului 2 coroane îmbunătățire la săptămână dela domni cari „apără muncitorimea română de exploatare” cu gura, dar nu cu fapta.

Insă aceștia le-a refuzat cererea, murdărind programul „democrat” național, voind să-i exploateze și pe mai departe. Insă lucrătorii tipografi români, au fluierat pe dnii naționaliști și pe programul d-lor, apărându-se singuri de cei mai periculoși exploatare naționaliști români, cari voesc să apere muncitorimea română de exploatare străini, folosindu-se de arma muncitorime internațională, punându-se în grevă, care grevă s'a sfârșit cu învingerea lucrătorilor.

Fiiți siguri dlor naționaliști, că muncitorimea română de aici înainte, nu se va mai lăsa sedusă de un astfel de program fals și va căuta se lupte în contra rafinării d-voastră întocmai așa, cum luptă în contra exploatare străini. Mai ticăloși și mai murdari exploatare sunteți, decât ori-care alții. Rușine să vă fie!

Jos cu punctul 16 din programul național! Trăiască organizațiunile muncitorești!

Ale cui proprietăți se bat la tobă?

A domnilor sau a țăranilor?

La această întrebare nu e greu de-a da răspuns. Proprietățile domnilor sunt scutite de executori, în primul rând sunt scutite de dările cele mari, din ce posedă mai multe proprietăți, cu atât mai puțină dare plătește Statului. Astfel, că are venituri mari și cheltueli puține, așadară proprietă-

— Nimic!

— Atunci, ce boală?

— Boală fără dureri. Când și când scuipat cu sânge, junghiuri, ferbințeli, în urma căroră atât te slăbește, încât aproape nici pași nu mai poți.

Toamna a sosit.

Liniste domnește în casă, mamă, copii și nevastă, se strâng pe lângă pat. Ingenunchiază și vor a zice rugăciune. Bolnavul însă tresări, din somnul aiurat, și începu a le vorbi:

— Cu-i îndreptați voi rugăciunea, și pentru-ce? Căci doar naturalist am fost, și nici acum nu vă permit, când ceasul din urmă-l mai trăesc, ca să vă bateți joc, de ceea-ce am propagat.

— Ce-ai propagat fiule?

— Cultură!

E vifor afară. Bat vânturi de toamnă. Frunza îngălbinată începe se cadă. Bolnavul adoarme. Familia așteaptă cu ochii lăcrămând, sosirea catastrofei.

Bolnavul ca prin vis, își mai ridică odată capul, sărutând pe rând pe maică-sa, pe copii săi iubiți, pe scumpa sa nevastă, cari în rând cu el au suferit, un timp îndelungat.

S'aude șueratul vântului de-afară, bolnavul cu lacrimi în ochi privește înspre ferestră, și cu glas tromburător, spune familiei din jurul său:

— Nu plângeți! Zadarnic e totul! Timpul a sosit — când pică frunza!...

țile acestora, nu vin îngreunate și astfel nu vin bătute la tobă.

Insă în schimb la țărani, mici proprietari e pe întors. Din ce e mai sărac, din ce posedă o mai mică proprietate, cu atât mai multă dare plătește Statului. Cu alte cuvinte: mai puține venituri și mai multe cheltueli. Atunci nu ne poate prinde mirarea dacă așa iute ajung proprietățile micilor proprietari la soarta ticăloasă, spre a se bate la tobă.

Aici vom arăta o mică statistică, câte proprietăți s'au bătut la tobă, și câte noi sarcini s'au pus pe altele, într'un singur an. Iată:

„In anul 1908, s'au bătut la tobă (licitat) 15.000 proprietăți, a căror preț a fost laolaltă de 40 milioane; deci în general proprietățile licitate au prețuit suma de 2500 coroane, cari au fost mai mult proprietățile sărmanilor oameni, mici proprietăți.

Tot în acel an, prin contract — sau pentru împrumuturi — sau pus pe 396.682 de proprietăți, noi sarcini în cartea funduară, cari laolaltă fac suma de peste 846 milioane coroane; prin execuțiune s'au înregistrat pe 103.599 de proprietăți 103 și jumătate milioane coroane: s'au șters 582 mil. coroane. Așadară într'un singur an, datorile proprietăților s'au ridicat peste suma de 350 milioane coroane.”

Așa-e, triste lucruri sunt astea? Insă noi vă asigurăm: că proprietățile clerului și a nemeșilor n'are să ajungă la tobă (licitație), pe acestea le apără legea de executor.

Cu cifre vorbim și încă cu cifre oficiale. Nimic din capul nostru.

Dar cu toate aceste mari cifre, ce le-am arătat mai sus, care a omorât și omoară mica proprietate, guvernării încă nu sunt îndestulți cu atât, pentru-că prin trompeta Mesagiului de Tron suflă alarma, că e lipsă de „noui isvoare de câștig pe seama statului”, cari isvoare vor eși iar de pe pielea micului proprietar, precum de pe pielea muncitorime lipsită de avere.

C'un cuvânt: „Noui sarcini, și mai multe mici proprietăți se vor bate la tobă”.

Micul proprietar, poate să aștepte în ori-ce moment executorul după împrejurările de azi și ce vor urma.

O singură scăpare are, organizarea în cadrele partidului socialdemocrat, să lupte alături de proletariat, în primul rând de-a transforma parlamentul de clasă de azi, în parlamentul poporului.

Până asta n'o ajungem, până atunci la bine să nu ne gândim.

Dar cum ne-am putea și gândi, când știm că în parlamentul de azi stau trântorii și toate viperile veninoase, și lipitorile, cari sug sângele poporului, cari nu-l lasă pe popor s'ajungă la un traiu mai omenesc!

Frați țărani! Mici proprietari! Lângă noi vă este locul și alături de noi să luptați, pentru cucerirea drepturilor noastre. Gândiți-vă din vreme, până n'o fi prea târziu!

Cronica externă.

Spania.

Azi în Spania e la ordinea zilei lupta în contra clericalismului din punct de vedere economic. Și anume: În Spania există o lege, că un individ sfințit nu mai poate servi sub steag. De teama serviciului apoi an de an o sumedenie de tineri îmbracă rasa călugărească. Și de oare-ce s'au înmulțit călugării și călugărițele, capii bisericii s'au hotărât a face gheșeft, înființând fabrici, ateliere de sculptură, portelanerie etc., aplicând în aceste ateliere elementele nepotrivite la misiuni intelectuale și de cari avea atâtă belșug. Călugării aceștia lucrători, au omorât însă cealaltă muncitorime, fiind în poziție de-a lucra de tot estin și neavând inplus nici nevoile vieții. Cioenirea pe baza economică era inevitabilă și a și izbucnit acum, când prim-ministrul. Ca-

nalejas; s'a pus să șteargă toate acele orduri, cari se ocupă cu producerea și desfacerea diferitelor articole de economie. Deci lupta e împotriva concurentului stașnic economic (clerical), care amenința prin concurența-i puternică cu cataclism comerțul spaniol.

Vaticanul din Roma însă nu voeste să vadă aceasta. Ei dar n'are ce face. De altfel în ce privește viața religioasă a spaniolilor însuși Merry del Val cancelarul de fer al Vaticanului a mărturisit-o, că în Spania dacă nu ar fi femeile ar înceta orice viață religioasă. Și sunt călugări, preoți în număr frumuseț de: 120 de mii.

Trântori destui!

*

În ședința senatului spaniol din 5 Iulie, episcopul Madridului a criticat din punct de vedere juridic decretul guvernului referitor la corporațiunile religioase.

Prim-ministrul Canalejas a răspuns:

„Ori vom putea rezolva această chestie pe cale pacinică, ori guvernul folosindu-se de puterea și energia proprie, va rezolva-o cum va găsi de cuvânt. Cât timp vor exista doctrine, pe cari noi nu putem și nu voim să le admitem, nu se va face pace. Guvernul nu va permite nici-când ca biserica să domine în stat.”

Mai spune, că clericalismul s'a întins și până acolo, până unde n'au ce căuta. Deci a sosit timpul când Spania trebuie să păsească hotărât contra clericalismului.

Prea multe tâlhării au făcut sub domnia guvernului clericalo-călu Maura, însă acum au dat de dracu.

Franța.

(Grevă generală la căile ferate din Franța.)

Ziarele din întreaga lume se ocupă pe larg cu greva generală cu care amenință funcționarii și lucrătorii dela căile ferate pe guvern, dacă nu li-se vor satisface revendicările.

Comitetul executiv al sindicatului cheferiștilor nu crede, că toți salariații dela căile ferate, peste 280.000 la număr se vor asocia la această mișcare grevistă, dar e dăstul ca 50.000 lucrători să proclame greva, ceea-ce e sigur, ca ori-ce comunicație pe căile ferate, să fie paralizată.

Rusia.

(Țarul călătorește.) În zilele acestea Țarul să pregătește a merge la ceva sărbare în Riga. Insă nu numai Țarul se pregătește, dar și poliția. Cu săptămâni înainte poliția a deținut pe mai mulți, din cauză că era vorba, că și ei să „pregăteau”, cu ocaziunea călătoriei sângerosului Țar. De data asta s'a dat de știre, că e permis să țină ferestrele deschise, însă li-se impune proprietarilor, că nu e permis să lașe străini ca să se uite prin ferestri.

Apoi de geaba sunt toate aceste apărări, căci Țarul odată totuși trebuie să se inee în sângele victimilor picate — prada lui.

Organizare.

Pentru ce-am înființat secțiuni românești ale partidului socialdemocrat din Ungaria?

Secțiunile pentru aceea le-am înființat, ca să aibă muncitorimea română ocaziunea, de-a cunoaște socialismul.

În aceste secțiuni, e a se da o educație modernă membrilor, precum ai face pe membrii de a-și cunoaște chemarea lor de muncitori conștienți.

Da, mai mult pentru cultivarea muncitorime române din Ungaria am înființat secțiunile românești.

În al doilea rând, pentru de-a scoate muncitorimea română din ghiarele clericalismului, care o ține la întunec și n'o lasă să se cultive.

În al treilea rând, pentru de-a scoate muncitorimea română, din batjocoritele reuniuni ale meseriașilor, unde li-se dă o educație greșită, soviniștă, murdară, plină de prostii, care numai timpului de față numai coresponde situației muncitorime române.

Cutropiți trebuie aceste lichele, cari în strâns muncitorimea română înapoi dela adevărata lor organizație.

Improșcați trebuie acei tâlhari, cari se pun în calea culturai.

Muncitorimea română din Ungaria, dacă voește să ajungă la o soartă mai bună și la un traiu mai omenesc, atunci n'are decât să rupă cu trecutul ticălos și murdar, și să se organizeze pe baza luptei de clasă, în cadrele secțiunilor române ale partidului socialdemocrat din Ungaria.

Secțiuni s'au înființat în următoarele orașe și sate:

Brașov, Sibiu, Blaj, Alba-Iulia, Orăștie, Pecica, Pâncota, Socodor, Timișoara, Lugoj, Reșița și Rudăria.

Acestea înseamnă deja un pas făcut înainte în mișcarea socialdemocrată română din Ungaria. Acuma însă se naște întrebarea, dacă aceste secțiuni vor avea viață mai îndelungată? Noi credem, da! Pentru-că atunci când am ales comitetul de conducere al secțiunii, am căutat ca în acest comitet să fie aleși tovarăși serioși și conștienți, cari nu vor cunoaște osteneală, decât muncă și iară muncă, muncă sănătoasă vor face în interesul cauzei sfinte a socialdemocrației și pentru susținerea în viață a secțiunilor noastre românești.

Afară de aceste comitetele secțiunilor sunt îndatorate, ca să incaseze regulat dela membrii ei, taxa săptămânală de 6 fileri, și în toată luna pe sfârșite, jumătate, adică 3 fileri, să se trimită comitetului regnicolar român.

Iar ceilalți bani ce le rămâne, îi pot trebuința pentru agitația locală, precum pentru înființarea unei biblioteci moderne.

Deci pe lucru tovarăși! Inscieriți-vă-ți de membrii în secțiunile românești! Lăsați reuniunile meseriașilor, că nu-s de folos pentru voi, muncitori români!

Jos reuniunile! Trăiască secțiunile române ale partidului socialdemocrat din Ungaria.

Comitetul regnicolar român din Ungaria.

Greva tipografilor.

După-cum am fost anunțat în numărul trecut, că despre greva tipografilor o să ne ocupăm și în numărul de față, aici dăm raportul ce ne-a sosit dela corespondentul nostru din Sibiu:

Sibiu. Culegătorii tipografi de aici — afară de-o mică parte — au intrat în luptă pentru ducerea la izbândă a noului tarif. Însă și aici, ca și în altă parte tipografiile românești joacă rolul cel mai murdar. Și anume: Personalul din tipografia Archidieceșană, nici în grevă n'au pășit, cu toate că Consistoriu n'a voit să subscrie tariful. Culegătorii din tipografia Archidieceșană sunt indestuliiți cu soarta lor, cu un salariu săptămânal de 22 coroane, n'au lipsă de 2 cor. îmbunătățire, pentru-că patronul lor, metropolitul Mețianu le-a zis: „Răsplata voastră va fi în ceruri!” Și cu capetele plecate s'au supus, că vor avea răsplată în ceea lume.

Foarte bine, trăiți numai cu speranța lumii celeilalte, căci popii să s'ngreșe în lumea asta, în urma muncii voastre. Lăsați-vă numai, că știu popii cum să vă exploateze.

Așadară tipografia s'a schimbat în cizmăria „Archidieceșană”, în care lucrează următorii „schusteri”, cari nu sunt conștii de chemarea lor:

S. Duca, D. V. Poponea, N. Stoica, G. Trifan, I. Baci, D. Axente, I. Feldorean, N. Opris, I. Marcovici, I. Pinciu, G. Lazar, N. Stanciu și mașinistul Leonhard.

La caz de vre-unul din aceștia o să ajungă în vre-o tipografie unde sunt tipografi organizați o să-i răsplătească pe lumea asta, nu ca Metropolitul Mețianu pe lumea cealaltă.

A doua e tipografia Bratu. Aici lucrătorii s'au pus în grevă, pentru-că d-nul „printipal” Bratu din principiu nu subscrie

tariful, din cauză c'a cumpărat tipografia pe datorie, și astfel dacă dă îmbunătățire personalului de 2 cor. săptămânal, cu atât mai puțin îi ajunge la datorii, astfel poate să peardă „patron”-atul.

Iar în al doilea rând nu-l subscrie, din cauză că dlui a fost să studieze la Stuttgart și Berlin arta tipografică, iar în schimb din greșală a studiat cea cizmărească și acum voește s'o pună în practică, însă nu credem să-i reușească.

Ce-i privește pe lucrători, datoriile dlui Bratu, plătească-le de unde-o vrea, chiar și cu șusală rășinărească, dar nu de pe spațele lucrătorilor lui.

În al doilea rând, ce privește pe lucrătorii lui, că el a studiat cizmăria în străinătate, ei sunt și rămân tipografi — nu „schusteri”.

De altfel, solidaritatea învinge.

CRONICA.

— **Ciocniri sângeroase în America** au avut loc între albi și negri. Cauza a fost o luptă cu box-ul pentru campionatul mondial între americanul Jefries, alb și negrul Johnson. S'au făcut parii de peste 5 milioane dolari. În luptă a învins negrul Johnson. Pe urma acestei învingeri negrii din America au trecut în un formal delir de bucurie, căci lupta era pusă pe tema: *albi ori negrii*. Albi de năcaz s'au dedat la acte extrem de brutale față de negrii, pușcând pe stradă după dâșii. Negrii fac la fel unde sunt în majoritate.

Politia și militia a intervenit în tot locul. În urma acestor încăerări, cu sutele au rămas morți, cu miile răniți și întemnițați.

În tot anul la 4 Iulie se întâmplă astfel de încăerări, când să serbează în America, ziua libertății, când congresul din Philadelphia declară la 4 Iulie 1776 ruperea statelor Americii-de-Nord de Anglia, și declara independenței lor.

— **Mâna neagră** este titlul unei societăți periculoase, care în timpul din urmă a comis mai multe grozăvenii. După-cum se anunță din Roma, că și mai zilele din urmă au trimis o scrisoare amenințătoare unui bancher din Palermo, că să le plătească 100.000 lire, în caz contrar, îi aruncă palatul în aer.

Bancherul nici nu le-a răspuns, astfel Dumineca trecută, iau pus o bombă în palat, care a și explodat, aruncând palatul în aer. Noroc, tocmai atunci nu se afla viață de om palat.

— **Cadou cerșit.** În unul din numerele noastre trecute am fost amintit, că pentru dl George Poponea, vice-președintele reuniunii meseriașilor din Sibiu și matadorul tipografiei-cizmărești Archidieceșana, s'a făcut o colecție de cerșire pentru cumpărarea unui cadou, despre care ne-am spus părerea, că nu i-ar fi rușine să primească un cadou cerșit?

La asta un tovarăș din Sibiu ne scrie următoarele, pe care o publicăm fără nici o schimbare:

Tovarășe Redactor!

În legătură cu notița din trecut, cu privire la „cadou Poponea” află, că deși murdarit prin cerșeria din casă în casă, totuși l'a primit, surprinderea a fost așa de mare, încât Poponea a venit cu vorba de mare mulțumită în buzunar. Peste tot membrii reuniunii împreună cu colecta de cerșit până acum 3 cadouri cu ceasuri au făcut: Lui Tordășian, Duca și Poponea. Rușine să le fie, că primesc astfel de cadouri. Te rog prelucra acest material.

Cu salul frățesc: N. N.

Nu e lipsă nici de prelucrat, nici de comentar. E destul de trist, că muncitorimea din Sibiu, fac cadouri la astfel de trei crai din apus, cari numai răul, ei nu binele muncitorimei îl voesc. Nu-i vorbă că și la acești trei crai dela apus, e mare lipsa de cultură sau de conducere.

De-ale noastre.

„Mesagiul de Tron și poporul”, e titlul celei mai noi foi volante, pe care o am tipărit în 50 de mii de exemplare și pe care o am trimis-o tovarășilor din provincie spre o a împărți în cinste între popor. Cari n'au primit, pot cere dela Redacțiunea noastră, bucuros trimitem.

„Sloboda” este titlul foaiei de partid, a tovarășilor sârbi din Ungaria, a căror prim număr a apărut la 1 Iulie în Budapesta. Tovarășii sârbi după o muncă grea, și după o agitație neîncetată, au ajuns iarăși acolo, ca să edea din nou foaia „Sloboda”, în locul celei vechi „Narodni Glas”, care a fost omorâtă de procurori și autorități.

De aici putem vedea, că nu există putere pe sub soare, care ar putea nimici ideea socialistă.

Foaia tovarășilor sârbi „Sloboda”, apare tot la 2 săptămâni, și prețul abonamentului costă la an 2 coroane 40 fileri, iar pe jumătate de an 1 coroană 10 fileri. Bani pentru abonamente sunt a se trimite la adresa tovarășului Svetozar Krstics, Budapesta, VIII., Nagyfuvaros-utca Nr. 23, III. em. 34.

De-ale muncitorimei române din Budapesta. Cam de mult nu s'a văzut pe la secțiunea română din Budapesta, un număr atât de mare de muncitori, ca Duminecă în 3 Iulie, cu toate că în fiecare Duminecă seara, se ține la secțiune, câte-o conferință științifică, din care muncitorimea română numai cultiva se poate. Tot asemenea și Duminecă în 3 Iulie, seara la orele 8 s'a ținut o conferință, urmată de declamațiuni la sediul secțiunii noastre.

Punct la orele 8½ tov. Spiridon Calu, salută în numele comitetului secțiunii pe cei prezenți și recomandă de președinte pe tovarășul Victor Racoși, care prin un scurt discurs, dar bine apreciat, arată însemnătatea conferințelor științifice și predă cuvântul tovarășului Iosif Csiser, care vorbește aproape o oră, asupra obiectului: *Mașina de zburat*, arătând întreg istoricul ei. După ce mai luând cuvântul tov. Ossenkop și alții, tov. președinte printr'o vorbire agitațională închide discuția asupra conferinței și spune: Trecem la declamațiuni. Cu declamațiuni frumoase și folositoare culturai s'au produs tovarășii: Iosif Csiser, Pavel Buciumean, Elena Voina, Mărioara Vițelar etc., după cari tov. preș. la orele 11 seara, declară ședința de închisă.

Ar fi bine, dacă astfel ar face toate secțiunile noastre din provincie.

O rugare. Acei tovarăși, cari pot trimite cărți pentru formarea unei biblioteci a secțiunii române din Sibiu, sunt rugați a trimite la adresa tov. Teodor Moga, Nagy-szeben, Holz-gasse Nr. 20.

Poșta redacției.

Mai multura. Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

E. P., Sebeșul-sătesc. Fiind ca tipograf, ne miră cum de nu ești abonent la foile noastre, având întotdeauna condiție? Loc dăm în foaie numai abonaților. Abonează-te și-atunci publicăm.

Celui din Vukovár. Abonamentul l'am primit în cărți poștale de 2 coroane. Ești în regulă până la Iunie 1911.

Trăznitul. Cu durere, însă nu trăznești unde trebuie. Chestia nu o cunoaștem mai de aproape și astfel nu putem coriga. Mai scrie odată, dar lămurit, c'apoi trăznim noi din senin.

Celor din Tereșel. Așteptăm noi date cu privire la chestia popii, apoi publicăm.

„Schuwichs”. Tocmai se potrivește titlul la conducătorii Reuniunii meseriașilor români din Sibiu, însă nu scrii când s'a întâmplat chestia „Schuwichs”-ului. Mai scrie odată clar, ca să-i putem mai mult înegri, de cum sunt.